

Suzbijanje nezakonite trgovine tvarima koje oštećuju ozonski sloj

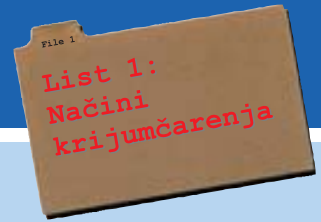
Vodič za carinske djelatnike

Environmental
Investigation
Agency

Načini krijumčarenja

Uvod

Međunarodna trgovina tvarima koje oštećuju ozonski sloj (u daljnjem tekstu TOOS) uređena je Montrealskim protokolom od 1987. godine. Ubrzo nakon što su prve kontrole proizvodnje stupile na snagu sredinom 1990-ih, pojavili su se slučajevi krijumčarenja. Od tada su se pojavile razne metode i rute krijumčarenja. Temeljna metodologija krijumčarenja uključuje bilo prikrivanje svojstava materijala tako da ga se u potpunosti sakrije, lažno opisivanje o čemu je riječ, davanje lažnih izvjava na dokumentima, ili neku kombinacijom tih triju metoda.

„Krijumčarenje na prednja vrata“

U situacijama gdje nema učinkovitoga sustava izdavanja dozvola ili se provjere pošiljaka ne provode pažljivo, krijumčari čak ni ne pokušavaju sakriti pošiljke, nego se samo oslanjaju na činjenicu da vlasti ne obraćaju pozornost na TOOS.

Savjet za otkrivanje: Pažljivo provjeravanje službenih dokumenata, podizanje svijesti među carinskim djelatnicima

Gore: CFC-12 u krivotvorenoj boci R-134a. Obratite pozornost na nepravilno napisano ime trgovačke marke Honeywell's Genetron

Lažno označavanje

Lažno označavanje klorofluorouglijka (u daljnjem tekstu CFC) često se koristi kako bi se sakrila krijumčarena TOOS u lažno označenim bocama i kartonskim kutijama. U prošlosti, CFC-i su bili lažno označeni kao druge kemikalije, kao što su tvari koje ne oštećuju ozon, npr. butan ili propan. U mnogim slučajevima CFC-i su bili lažno označeni kao klorofluorouglijkovodici (u daljnjem tekstu HCFC), kao što je R-22, koji kontrolira Montrealski protokol, čije ograničenje ne stupa na snagu do 2016. godine u zemljama u razvoju.

Nedavno je došlo do preplavlivanja tržišta bocama označenim kao R-134a (zamjenska tvar koja ne oštećuje ozon), koji su u stvari sadržavali CFC-12 ili krivotvorenu mješavinu kemikalija, kao što su CFC-i, fluorouglijkovodici (u daljnjem tekstu HFC) ili ugljikovodici. Takve pošiljke nedavno su zaplijenjene na Filipinima, u Indoneziji, Kuvajtu i Gruziji, kao i u

zemljama u Južnoj Americi. Te kemikalije često se potom prodaju kao R-134a po većoj cijeni i mogu uzrokovati štetu na opremi koja je namijenjena radu na R-134a.

Savjet za otkrivanje: Rutinsko provjeravanje uvoza HCFC-a i HFC-a, uporaba detektora za rashladne plinove

Lažno deklariranje

Lažno deklariranje je uobičajeno korištena prijevarena. U ovome slučaju CFC-i se deklariraju na dokumentaciji kao druge kemikalije, kao što je R-22. Krijumčari koji koriste ovu metodu često pretpostavljaju da službenici nisu upoznati s nazivima kemikalija i relevantnim carinskim zakonima. Ponekad su boce prijavljene kao da su prazne. Lažno deklariranje često se koristi zajedno s dvoslojnim pakiranjem (vidi niže).

Ponekad su pošiljke lažno deklarirane pomoću umanjenoga fakturiranja koje ne prikazuje stvarnu vrijednost pošiljke. Ta prijevarena prvenstveno se koristi za izbjegavanje poreza, ali također, na primjer, prijavljivanjem izo-spremnika koji su djelomično ispunjeni, što omogućuje uvoznicima da uvezu materijal iznad uvozne kvote.

Savjet za otkrivanje: Pažljivo provjeravanje službenih dokumenata, usklađivanje dokumentacije s pošiljkom

Svih 900 jednokratnih boca s R-12 staviti će se unutar spremnika, dok će 200 jednokratnih boca s R-22 biti stavljeno na kraj prema vratima spremnika. 200 boca s R-22 bit će u 4 palete x 50 komada u vrlo čvrstom pakiranju, kako bi bio otežan pristup od vrata prema unutra zato jer je tako čvrsto pakirano. Svi naši klijenti zadovoljni su ovim aranžmanom.

Pošiljka će se prijaviti kao 1100 boca rashladnih sredstava na otpremnici. Otvorit ćete svoje kreditno pismo kao 1100 boca rashladnih sredstava. Za carinsku prijavu u luci vašeg odredišta možemo omogućiti zasebni račun koji naznačuje rashladni plin R-22

Gore: E-mail trgovca CFC-ima koji nudi lažno deklariranje pošiljke CFC-12

Prijavljeno kao obnovljeno

Novi CFC-i mogu se opisati kao "korišteni", "prikupljeni", "obnovljeni" ili "oporabljeni" u pokušaju da ih se prokrijumčari u zemlju. S obzirom na to da se uvoz navedenih ne ubraja u potrošnju TOOS-a neke države, to je bio popularan način za krijumčare da uvedu nove CFC-e. Povremeno su CFC-i bili namjerno onečišćeni kako bi se činilo da su isti bili "korišteni".

Iskreno govoreći, dobivamo R-12 (čistoće 99,9 %) u prekomorske teritorije. Međutim, neki klijenti zahtijevali su od nas da smanjimo čistoću i učinimo da se R-12 može obnoviti radi uvozne dozvole.

To gore je tajna između vas i mene. Molimo vas, nemojte je odati.

Gore: Faks trgovca CFC-a koji nudi lažno deklariranje CFC-12 kao da je obnovljen

Savjet za otkrivanje: Provjerite kapacitet obnavljanja zemlje izvoznice, analizirajte uzorak rashladnog sredstva

➤ Dvostruki slojevi

Krijumčari ponekad koriste trikove kao što su "dvostruki slojevi", skrivajući nezakoniti materijal ispod sloja dopuštenoga proizvoda. To je često korištena prijevarena i CFC-i se mogu sakriti iza jednog ili više slojeva kemikalija, kao što su HCFC-i. Krijumčari mogu još više otežati posao carinika tako da boce zapakiraju vrlo čvrsto, čineći fizičku provjeru još težom.

Savjet za otkrivanje: Pažljiva provjera službenih dokumenata, pregledavanje pošiljaka

Lijevo: Ovaj spremnik zaplijenjen na Filipinima bio je ispunjen s CFC-12, skriven iza dva sloja boca s HCFC-22

➤ Skrivanje

Skrivanje CFC-a tradicionalna je metoda krijumčarenja koja se nastavlja koristiti. Boce se mogu sakriti među drugi teret ili sakriti u vozila ili brodove koji prelaze kopnene granice. Boce se često prenose preko granica u ruksacima, skriveni kao teret na glavi ili rikšama, na primjer. U nekim zemljama gdje na primjer jednokratne boce nisu dopuštene za CFC-e, njihova prisutnost može izazvati sumnju, pa je tako kemikalija često pretočena u druge manje sumnjive boce.

Savjet za otkrivanje: Budnost na graničnim prijelazima

Gore: 90 boca CFC-12, skrivenih na brodu, zaplijenjenih u Miamiu, SAD

➤ Prijevarena prekrcavanjem

Neke krijumčarske prijevare uključuju prijevaru prekrcavanjem, kao što su razrađene rute ukrcavanja, izmišljena odredišta i lažna službena dokumentacija, kako bi odvratili djelatnike s traga. Tvrdeći da su TOOS namijenjene za lažno odredište i skrećući materijal na crno tržište, omogućilo je krijumčarima da unesu kemikalije.

Uloga tranzitnih zemalja u globalnoj nezakonitoj trgovini TOOS-om od osobite je važnosti, jer te zemlje olakšavaju krijumčarenje TOOS-om prikrivajući trag materijala i omogućujući odskočnu točku na nezakonita tržišta.

Savjet za otkrivanje: Međunarodna suradnja i komunikacija; međuprovjera s zemljama izvoznicama i bilo kojim tranzitnim zemljama

Gore: CFC-i koje je spremio trgovac kemikalijama u tranzitnoj zemlji izvan carinske kontrole

➤ Prijavljeno kao oprema

CFC-i su često prijavljeni kao "oprema", kao što su rashladna oprema, kompresori ili autodijelovi. U nekim slučajevima to može biti jednostavno lažno deklariranje, a u drugim razrađenijim slučajevima TOOS se može krijumčariti unutar opreme.

Savjet za otkrivanje: Detaljan pregled pošiljaka

Lijevo: Krijumčar u SAD-u koristio je ovu napravu kako bi nezakonito uveo CFC-e u SAD iz Venezuele

EIA UK,
(Agencija za istrage u okolišu)
62-63 Upper Street,
London, N1 0NY, UK

ukinfo@eia-international.org
Tel (+44) 20 7354 7960
Fax (+44) 20 7354 7961
www.eia-international.org

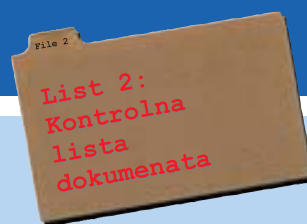
Potpору za izradu ovoga dokumenta omogućio je:
UNEP DTIE kao dio svojega radnoga programa u okviru Multilateralnoga fonda za provedbu Montrealskoga protokola i Švedska međunarodna agencija za razvijanje suradnje.

Stajališta izražena u ovome dokumentu su isključivo mišljenja EIA-e i ne odražavaju nužno stajališta tih agencija.

Provjera dokumentacije

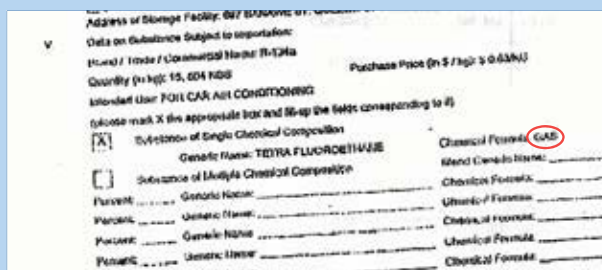
Uvod

Pažljiva provjera dokumentacije uvezenih pošiljki jedan je od najvažnijih zadataka djelatnika na prvoj liniji borbe protiv krijumčara TOOS-om i može dati mnoge vrijedne upute kako pomoći utvrditi je li pošiljka zakonita ili sumnjiva. S obzirom na to da ne postoje zajednički međunarodni standardi za označavanje, davanje imena i pakiranje TOOS-a, postoje brojni sustavi s kojima carinski djelatnici moraju biti upoznati. U mnogim slučajevima pomno pregledavanje službene dokumentacije pokazalo je nepravilnosti i izravno dovelo do uspješnih zapljena. Takvo provjeravanje službene dokumentacije trebalo bi naznačiti sljedeće:

✓ Provjerite kôd HS i brojeve ASHRAE & UN, trgovačko ime i kemijska imena

Dokumenti pošiljki moraju se pažljivo provjeriti kako bi se utvrdilo da je klasifikacija pošiljki dosljedna na temelju različitih dokumenata, kao što je otpremnica, teretnica i obrazac carinske deklaracije. Provjere bi trebale osigurati da se trgovačko ime, kemijsko ime, kôd HS, brojevi ASHRAE, CAS i UN podudaraju. Više detalja o tim sustavima klasifikacije možete pronaći u UNEP-ovom Priručniku za obuku carinskih djelatnika. Baza podataka UNEP-a komercijalnih trgovačkih imena također je koristan izvor:

www.unepctic.org/ozonation/library/tradenames/main.asp

Gore: Primjer pogrešno popunjenoga obrasca - bilješka kemijske formule za tetrafluoretan (R-134a) navedena je kao "plin"

✓ Provjerite račun, listu pakiranja i teretnicu

Račun, lista pakiranja i teretnica moraju biti provjereni kako bi se uvidjelo da su dosljedni i da se podudaraju s otpremnicom.

✓ Provjerite da je zemlja podrijetla dosljedna s oznakama na spremniku

Važno je provjeriti da je zemlja podrijetla dosljedna sa službenom dokumentacijom. Provjerite da je zemlja podrijetla stranka Montrealskoga protokola i njegovih izmjena i dopuna. Također je važno provjeriti da se službena dokumentacija podudara s oznakama na spremniku.

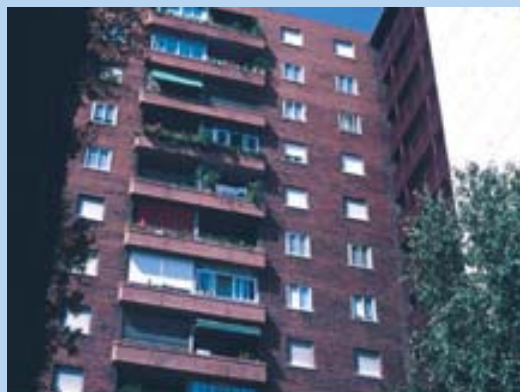
✓ Provjerite da postoje brojevi na spremniku

Provjerite da se stvarni broj na spremniku podudara s dokumentima i da je to stvarni broj spremnika. To se može provjeriti s linijom prijevoza ili vlasnikom spremnika.

✓ Provjerite adrese i dozvole uvoznika te njihova poslovanja

Zajedničko je krijumčarima da upotrebljavaju izmišljene podatke o poduzećima i lažne adrese na dokumentaciji, pa bi se trebalo provjeriti da uvoznik i prostorije poslovnoga subjekta stvarno postoje. Tijelo državne uprave nadležno za izdavanje dozvola (Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva) može pomoći u provjeri da uvoznik ima valjanu dozvolu za uvoz te specifične kemikalije.

Desno: Mnogi nezakoniti trgovci CFC-om koriste rezidencijalne adrese - to treba izazvati sumnju

Ako je uvoznik novi u trgovini i prethodno nije uvezio taj tip kemikalije, to bi se trebalo tretirati kao sumnjivo i može zahtijevati daljnju istragu.

✓ Ako je "obnovljen", ima li zemlja izvoznica kapacitet za obnavljanje?

Novi CFC-i također se mogu prijaviti kao "korišteni", "prikupljeni", "obnovljeni" ili "oporabljeni" u pokušaju da ih se prokrijumčari u zemlju. Kada su suočeni s materijalom koji je opisan na taj način, prva provjera trebala bi ustanoviti da zemlja izvoznica ima kapacitet za obnavljanje. Popis kapaciteta za obnavljanje i uporabu može se dobiti od Tajništva za ozon. Informacije o izvoru TOOS-a, o imenu i detaljima objekta za obnavljanje trebale bi se zatražiti od uvoznika. Uzorak kemikalije možda se treba analizirati kako bi se provjerilo je li TOOS obnovljen ili nije.

✓ Je li ruta za otpremu održiva?

U nekim slučajevima službena dokumentacija naznačuje rute otpreme koje nisu logistički ili ekonomski održive. Postoji li zakonski proizvođač TOOS-a u zemlji izvoznici? Je li pošiljka prošla kroz jednu ili više luka za prekrcavanje? Je li pošiljka išla nekom razrađenom rutom? Ako se čini da ruta za otpremu nije ekonomski smisljena, pošiljku bi trebalo ispitati.

✓ Je li cijena realna?

Osnovna provjera trebala bi utvrditi je li vrijednost navedena na dokumentaciji za količinu prijavljenog TOOS-a u skladu s međunarodnim cijenama za CFC-e. Mnoge zamjenske tvari za CFC-e imaju veću vrijednost, pa ako cijena nije dosljedna s prijavljenom robom, to može značiti lažno označavanje ili lažno prijavljivanje pošiljke. U nekim slučajevima pošiljke su podcijenjene kako bi se izbjeglo oporezivanje.

EIA UK,
(Agencija za istrage u okolišu)
62-63 Upper Street,
London, N1 0NY, UK

ukinfo@eia-international.org
Tel (+44) 20 7354 7960
Fax (+44) 20 7354 7961
www.eia-international.org

Potpору za izradu ovoga dokumenta omogućio je:
UNEP DTIE kao dio svojega radnoga programa u okviru Multilateralnoga fonda za provedbu Montrealskoga protokola i Švedska međunarodna agencija za razvijanje suradnje.

Stajališta izražena u ovome dokumentu su isključivo mišljenja EIA-e i ne odražavaju nužno stajališta tih agencija.

Pregled robe

File 3
List 3:
Pregled
robe

Uvod

Fizički pregled boca i pakiranja može pružiti važne informacije glede valjanosti i zakonitosti pošiljke. Trebalo bi napraviti početne provjere kako bi se utvrdilo da se opis na dokumentaciji podudara sa stvarnom pošiljkom. Time bi se trebalo ustanoviti da se ne koriste "dvostruki slojevi" (skrivanje krijumčarenog materijala iza sloja dopuštenoga proizvoda). Nakon tih početnih provjera, pošiljku bi trebalo pregledati kako bi se utvrdilo da su kemikalije originalni proizvod. Krivotvorene boce dobro poznatih marki sve se više pojavljuju na tržištu i u zapljenama koje su izvršile vlasti u mnogim zemljama u razvoju. CFC-i su često krijumčareni u krivotvorenim bocama pod oznakom R-134a i R-22.

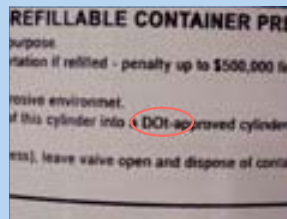
✓ Provjerite je li boja boce ispravna

Prva provjera koja se može provesti jest da se utvrdi je li boja boce dosljedna s industrijskim standardima za kemikaliju koja je prijavljena. Daljnje informacije o standardnim bojama boca mogu se pronaći u UNEP-ovom Priručniku za obuku carinskih djelatnika, ili kontaktiranjem lokalne industrije ili dobavljača za informacije o uzorcima boca.

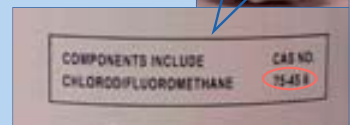
Lijevo: Priznata standardna boja za HFC-134 boce je svijetloplava (sasvim lijevo). Zelena boca (lijevo) označena s R-134a je krivotvorena

✓ Provjerite nepravilne oznake i nedosljednosti na boci ili pakiranju

Pažljivim provjeravanjem oznake boce i pakiranja može se otkriti potencijalni krivotvoreni materijal. Poznavanje originalnih boca uvelike će olakšati ovaj proces. Provjerite je li jezik odgovarajući za namijenjeno tržište, provjerite pogreške u označavanju i druge nedosljednosti, kao što je neodgovarajući zaštitni znak, oznaka i trgovački nazivi. Tip ventila koji se koristi na boci lako može identificirati krivotvorenu bocu, a poznavanje originalnih boca može uvelike pomoći u otkrivanju.

Naglašeni su neki primjeri krivotvorenih proizvoda, pogrešaka i nedosljednosti

✓ Provjerite je li boca obojena ili neovlašteno dirana

Provjerite kako biste utvrdili je li boca ponovno obojena – otkriva li ogrebotina boje različitu boju ispod? Postoje li neki znakovi neovlaštenoga diranja boca, na primjer, izgleda li kao da su ponovno napunjene? Je li broj boce jasno vidljiv?

✓ Provjerite jesu li oznake otisnute na boci

Većina originalnih boca ima mrežaste oznake ili oznake obojane sprejom. Ako je oznaka naljepnica ili otisak, vrlo je vjerojatno da to nije pravi proizvod i trebalo bi napraviti daljnje provjere

Desno: Naljepnice i otisci na bocama mogu naznačiti krivotvorenje

✓ **Provjerite jesu li detalji za kontaktiranje proizvođača otisnuti na bocu**

Zakoniti proizvođači jasno će navesti informacije o svojemu poduzeću na bocama koje proizvode. Oni će također često navesti kontaktne informacije, jer je u njihovu interesu da stave te informacije na raspolaganje klijentima. Ako pronađene boce nemaju detalje o proizvođaču ili kontaktne informacije, materijal bi se trebao dalje istražiti.

✓ **Provjerite je li datum proizvodnje dosljedan sa službenim dokumentima**

Provjerite je li datum proizvodnje odgovara dokumentaciji i je li prikladan proizvođaču od kojega potječe.

✓ **Budite sumnjivi na neutralne pošiljke i nepotpune obrasce**

Sumnju bi trebali pobuditi obrasci koji nisu u potpunosti ispunjeni, kada na primjer nisu dana puna kemijska imena i odgovarajući identifikacijski brojevi. Neutralna pakiranja bez oznaka, zemlje podrijetla ili proizvođača trebalo bi se tretirati kao sumnjiva.

Desno: Boce bez ispravnih oznaka trebalo bi smatrati sumnjivima

Sasvim desno: Generičke boce i neutralna pakiranja također bi trebalo tretirati kao sumnjive

✓ **Sljedeći koraci: uzorkovanje i testiranje**

Ako fizički pregled boca pobuđuje sumnju, može biti potrebno analizirati uzorak sadržaja. Kada god je moguće, trenirano carinsko osoblje trebalo bi uzimati uzorke i provjeriti je li sljedivost poštivana. Ako rezultati analize potvrde da je materijal nezakonit, trebala bi uslijediti zapljena pošiljke. Koordinacija s tijelima državne uprave nadležnim za zaštitu okoliša (Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva) i zemljom uvoznicom ili izvoznicom trebala bi se provesti na prikladan način.

*Gore: Prijenosni analizator rashladnih plinova u radu
Gore desno: Uzorci boca za laboratorijsku analizu*

EIA UK,
(Agencija za istrage u okolišu)
62-63 Upper Street,
London, N1 0NY, UK

ukinfo@eia-international.org
Tel (+44) 20 7354 7960
Fax (+44) 20 7354 7961
www.eia-international.org

Potporu za izradu ovoga dokumenta omogućio je: UNEP DTIE kao dio svojega radnoga programa u okviru Multilateralnoga fonda za provedbu Montrealskoga protokola i Švedska međunarodna agencija za razvijanje suradnje.

Stajališta izražena u ovome dokumentu su isključivo mišljenja EIA-e i ne odražavaju nužno stajališta tih agencija.

Suzbijanje nezakonite trgovine tvarima koje oštećuju ozonski sloj

Sastavni dijelovi učinkovitoga sustava provedbe zakona

Uvod

Nezakonita trgovina TOOS-om sve je veći problem u mnogim dijelovima svijeta. Rješavanje ovoga problema ovisi o brojnim čimbenicima:

✓ Sustav izdavanja dozvola

Učinkoviti sustav izdavanja dozvola potreban je za temelj realnoga i provedivog sustava za reguliranje TOOS-a. Sve stranke Montrealskoga protokola trebale su osnovati uvozno-izvozni sustav izdavanja dozvola do 2000. godine. Čak i ako Izmjena Montrealskoga protokola još nije ratificirana, sustav licenciranja trebao bi uključiti uvoz, izvoz i proizvodnju svih TOOS, te uvoz opreme koja sadrži TOOS. Posebni dizajn sustava izdavanja dozvola mora biti realan i provediv u okviru mogućnosti države, a može biti potrebno ulaganje u pogledu obuke i opreme. Nabava TOOS-a mora biti kontrolirana stvarnim kvotama, uključujući smanjenja i zabrane uporabe kako je određeno programom postupnog ukidanja. Trgovina s državama koje nisu stranke Montrealskoga protokola trebala bi se zabraniti. Daljnje informacije dostupne su u UNEP-ovom resursnom modulu sustava licenciranja za uvoz-izvoz TOOS-a.

✓ Kazne

Državno zakonodavstvo trebalo bi uključiti stroge kazne za krijumčarenje TOOS-a, što djeluje odvraćajuće na druge potencijalne krijumčare. Kazne koje su strože od samoga kršenja carinskoga zakona i koje priznaju druge oblike ove vrste kriminala, trebalo bi razmotriti ukoliko već nisu provedene. Može biti potrebna određena obuka ili pružanje informacija tužiteljima ili sudstvu.

✓ Obuka i stručnost

Kako bi sustav izdavanja dozvola djelovao učinkovito, djelatnici koji provode zakon na prvoj liniji, osoblje u tijelima državne uprave (Ministarstvo financija - Carinska uprava, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva,) i bilo koje druge agencije koje su uključene moraju biti dobro educirani i budni u njihovu postupanju i pregledavanju službenih dokumenata, procjeni rizika i inspekcijama. Osoblje educirano za uporabu identifikatora TOOS-a također može biti od velike koristi. Pomoć oko nacionalnih i regionalnih inicijativa obuke pružena je Programom za okoliš Ujedinjenih naroda (u daljnjem tekstu UNEP), osobito kao dio aktivnosti Programa za pomoć za usklađenost (u daljnjem tekstu CAP). Daljnje informacije o obuci dostupne su u UNEP-ovom Priručniku za obuku carinskih djelatnika.

Gore: Obuka carinskih djelatnika

✓ Suradnja

Suradnja i komunikacija ključne su za učinkovitu borbu protiv krijumčarenja TOOS-om. Dobra suradnja mora postojati između Carine i Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva; potpisivanje Memoranduma o razumijevanju može uvelike pomoći u tome pogledu. Učinkovita suradnja također se mora razviti na nacionalnoj razini između drugih uključenih tijela državne uprave, kao što su: Ministarstvo financija - Porezna uprava, Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo pravosuđa, po potrebi. Stvaranje radne skupine s predstavnicima navedenih ministarstava za rješavanje krijumčarenja TOOS-om može biti od velike važnosti.

Krijumčarenje TOOS-om po definiciji je prekogranični kriminal. Kako bi se presrele nezakonite pošiljke, učinkovita suradnja mora se provoditi na nadnacionalnoj razini. Mreže za suradnju i komunikaciju moraju se izgraditi na regionalnoj razini i na međunarodnoj razini. Razmjena informacija mora se provesti pravodobno kako bi omogućila relevantnim tijelima da djeluju učinkovito. U posebnim slučajevima mogu pomoći bilateralni sporazumi.

Regionalne mreže osnovane u okviru UNEP-ova programa CAP-a pružaju dobru mogućnost za regionalnu i međunarodnu suradnju, a inicijative kao što su osnivanje bilateralnih rasprava i davanje informacija o registriranim uvoznicima i izvoznicima vrlo su produktivni koraci koje bi trebalo razviti. Putevi za međunarodnu razmjenu informacija, kao što su carinske mreže Regionalnoga obavještajnog ureda za vezu (u daljnjem tekstu RILO) ili Interpol, već postoje i također mogu biti vrlo korisni za širenje informacija o nezakonitoj trgovini TOOS-om.

✓ Budnost

Budnost i zalaganje provedbene zajednice, kada jednom bude dobro educirana relevantnim informacijama, bit će glavna pokretačka snaga da se provedbeni sustav učini učinkovitim. Važan sastavni dio je razvijanje učinkovite procjene rizika, kao što je rutinski pregled pošiljaka R-134a i R-22. Proučavanje prethodne trgovačke aktivnosti tim kemikalijama i stvaranje baze podataka o "sumnjivim trgovcima" može također uvelike pomoći u procjeni rizika tih aktivnosti.

Desno: Postupak procjene rizika u Indoneziji usmjeren na ovu pošiljku koja je prijavljena kao R-22, koji je pokrenuo inspekciju. Boce su sadržavale R-12

✓ Obavještajni rad i tržišne informacije

Kako bi se razumjeli detalji i razmjeri nezakonite trgovine TOOS-om, potrebno je proaktivno tražiti informacije i obavještajne podatke. Ankete tržišta, uključujući analizu cijena, pružit će informacije o dostupnosti i korištenju CFC-a na tržištu, kao i ideju o dostupnosti i korištenju zamjenskih tvari. Industrijski izvori mogu pružiti korisne tržišne informacije i obavještajne podatke. Proizvođači, kao i uvoznici, distributeri i korisnici, svi mogu biti dobar izvor informacija. Zakonita industrija je često svjesna nezakonite trgovine i želi prenijeti informacije, jer to može imati učinak na njihovo poslovanje. Mogu se razmotriti i tajne operacije.

Analiza carinskih podataka, na primjer usporedba uvoznih i izvoznih podataka može pružiti koristan uvid u nezakonitu trgovinu. Pritužbe članova javnih ili poslovnih konkurenata i surađujućih svjedoka također su drugi mogući izvori informacija. Izvješća i informacije koje pružaju UNEP, Svjetska banka, nevladine organizacije, kao što je Agencija za istrage u okolišu (u daljnjem tekstu EIA), također mogu pružiti korisne informacije.

✓ Javnost

Kada je provedena zapljena ili je krijumčar osuđen, javnost slučaja može djelovati kao značajan odvraćajući element na druge potencijalne krijumčare. Održavanje tiskovne konferencije i pozivanje medija da izvijeste o zapljeni ili sudskome progonu pokazuje da postoji provedbena mreža nadziranja i kontroliranja ove trgovine, te da će ti krijumčari biti uhvaćeni i kažnjeni.

Desno: Primjeri pokrivenosti u tisku nedavnih zapljena TOOS-a na Filipinima

EIA UK,
(Agencija za istrage u okolišu)
62-63 Upper Street,
London, N1 0NY, UK

ukinfo@eia-international.org
Tel (+44) 20 7354 7960
Fax (+44) 20 7354 7961
www.eia-international.org

Potporu za izradu ovoga dokumenta omogućio je:
UNEP DTIE kao dio svojega radnoga programa u okviru Multilateralnoga fonda za provedbu Montrealskoga protokola i Švedska međunarodna agencija za razvijanje suradnje.

Stajališta izražena u ovome dokumentu su isključivo mišljenja EIA-e i ne odražavaju nužno stajališta tih agencija.

Suzbijanje nezakonite trgovine tvarima koje oštećuju ozonski sloj

Korisni linkovi i daljnje informacije

➤ Korisni linkovi

Environmental Investigation Agency (Agencija za istrage u okolišu)
www.eia-international.org

UNEP DTIE OzonAction (UNEP DTIE Akcija za ozon)
www.uneptie.org/ozonaction

UNEP Green Customs (UNEP Zelena carina)
www.uneptie.org/ozonaction/customs

Stockholm Environment Institute (Stockholmski institut za okoliš)
www.sei.se

Swedish International Development Cooperation Agency (Švedska međunarodna agencija za razvijanje suradnje)
www.sida.se

The Ozone Secretariat (Tajništvo za ozon)
www.unep.org/ozone/index.asp

Multilateral Fund for the Implementation of the Montreal Protocol (Multilateralni fond za provedbu Montrealskoga protokola)
www.multilateralfund.org

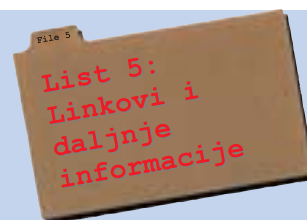
Interpol
www.interpol.int

World Customs Organisation (Svjetska carinska organizacija)
www.wcoomd.org

RILO Asia-Pacific
www.wcoasiapacific.org/index.jsp

Alliance for Responsible Atmospheric Policy (Savez za odgovornu atmosfersku politiku)
www.arap.org/index.html

Trgovačka imena kemikalija koje sadrže tvari koje oštećuju ozonski sloj i njihove alternative
www.uneptie.org/ozonaction/library/tradenames/main.asp

➤ Daljnje informacije

Priručnik za obuku carinskih djelatnika
United Nations Publication ISBN 92-807-1958-0
www.uneptie.org/ozonaction/library/mmc/list.asp?x=t

ODS Import/Export Licensing Systems Resource Module (Resursni modul sustava licenciranja za uvoz-izvoz TOOS-a)
United Nations Publication ISBN 92-807-1840-1 www.uneptie.org/ozonaction/library/mmc/list.asp?x=t

EIA reports and briefings (Izvješća i sažeci EIA-e)
www.eia-international.org/campaigns3_reports.shtml

EIA UK,
(Agencija za istrage u okolišu)
62-63 Upper Street,
London, N1 0NY, UK
ukinfo@eia-international.org
Tel (+44) 20 7354 7960
Fax (+44) 20 7354 7961
www.eia-international.org

OVA BROŠURA/PUBLIKACIJA IZRAĐENA JE U OKVIRU PROJEKTA "INSTITUCIJSKO OSNAŽIVANJE U SVRHU PROVEDBE MONTREALSKOG PROTOKOLA U REPUBLICI HRVATSKOJ" KOJI SE PROVODI U MINISTARSTVU ZAŠTITE OKOLIŠA, PROSTORNOG UREĐENJA I GRADITELJSTVA.

Potporu za izradu ovoga dokumenta omogućio je:
UNEP DTIE kao dio svojega radnoga programa u okviru Multilateralnoga fonda za provedbu Montrealskoga protokola i Švedska međunarodna agencija za razvijanje suradnje.

Stajališta izražena u ovome dokumentu su isključivo mišljenja EIA-e i ne odražavaju nužno stajališta tih agencija.

